

**YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARIDA VATANPARVARLIK HISSINI YUKSALTIRISHDA
AMIR TEMURNING MA'NAVIY JASAROATI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13334063>

Turg'unbayev Tohirjon

Harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *maqolada buyuk Temur hamda temuriylar davridagi yoshlarning, yurt, millat uchun fidoyiligi, harbiylardagi vatanparvarlik, ona yurt mehri kabi hissiyotlarning o'rni yuqoriligi hamda Amir Temurning qo'shin tuzilmasidagi navkarlarga bo'lgan munosabati, ta'siri haqida aytib o'tiladi.*

Kalit so'zlar: *vatanparvarlik, aholi farovonligi, sipohiy jangchilar, "tuzuklar", mardlik, harbiy tuzilmalar, milliy ruhning yuksakligi, ong, ona yurt.*

Annotation: *this article talks about the great Timur and the youth during the Timurid period, about the role and superiority of emotions such as sacrifice for the country and nation, patriotism in the military, love for the motherland, and about the attitude and influence of Timur on the servicemen in the army structure.*

Key words: *patriotism, welfare of the population, soldiers, "tuzuks", bravery, military formations, the height of the national spirit, consciousness, motherland.*

Аннотация: *в данном государстве говорится о великом Тимуре и молодёжи в период Тимуридов, о роли и превосходстве таких эмоций, как решительность ради страны и нации, патриотизм в армии, любовь к Родине, а также об отношениях и влиянии Тимура о военнослужащих в составе армии.*

Ключевые слова: *патриотизм, благосостояние населения, войны, «тузуки», храбрость, воинские формирования, высота национального духа, сознание, Родина.*

KIRISH

Jahonda ijtimoiy-siyosiy vaziyatning keskinlashuvi, dunyoni bo'lib tashlash va hukmronlik qilishga yo'nalgan mafkuraviy kurashning avj olishi, axborot xuruji, kiberterrorizm tahdidi yangi bosqichga o'tgan hozirgi davrda yoshlarni vatanparvalik hissini yuksaltirishning yangi mexanizmlarini yaratish, ularning kasbiy va ijtimoiy mas'uliyatini oshirishda haqqoniy tarixni o'rganishga ehtiyoj oshmoqda.

Fanzandlari yuragida yuksak vatanparvarlik ruhini uyg'otolmagan, kamol toptira olmagan millat, har qancha qudratli qurolga ega bo'lmasin, bir kuni g'animlar tomonidan mahv etilishi mumkin. Buni nafaqat tarix, ayni zamonda dunyoda kechayotgan voqea-hodisalar ham ko'rsatib turibdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bo'yicha uzluksiz olib boriladigan ishlar biz uchun dolzarb ahamiyatga egadir. Vatanparvarlik har bir

davlat hayotining ma'naviy asosi hisoblanadi va jamiyatni har tomonlama rivojlantirish borasida eng muhim safarbar etuvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi".

Amir Temur - o'rta asrning yirik davlat arbobi, buyuk sarkarda, kuchli, markazlashgan davlat asoschisi, ilm-fan va madaniyat homiysi - 1336 yil 7 aprelda Kesh (hozirgi Shahrisabz) shahri yaqinidagi Xoja Ilg'or qishlog'i (hozirgi Yakkabog' tumani)da tug'ildi. Uning to'liq ismi Amir Temur ibn Amir Tarag'oy ibn Amir Barqul.

Tarixdan ma'lumki, Amir Temur shaxsi buyuk markazlashgan davlat tuzgan hukmdor hisoblanadi. Temurning kitobi bo'lmish "tuzuklar"i necha davrlardan buyun podsholar va yurt boshqaruvchilari uchun muhim dasturulamal bo'lib xizmat qilmoqda. Amir Temur tug'ilgan davr ham uning o'ziga xos sarkarda ekanligiga bir ishoradir. Amir Temurning davlat tizimi va boshqaruvni tashkil etishdagi o'ziga xos maktabi adolatli, insonparvar jamiyatni qaror toptirish kerakligini uqtirdi. Bunda qonun ustuvorligiga erishish, qonun oldida barchaning tengligini ta'minlash tamoyillati muhim o'rinds turadi. Hamda Sohibqiron Temur saltanati yuksak ma'naviyat va oliy darajadagi madaniyatga yo'g'rilgan saltanat edi. Xalqning, yoshlarning milliy g'ururini, milliy ongini yuksaltirish, ona yurtga muhabbatni kuchaytirish uchun buyuk temur qo'shini tarkibidagilar, nafaqat ular uchun bugungi kundagi yurt fidoiylari harbiylar, yoshlar uchun nasihat, mardlikka irodani kuchaytirishga undovchi so'zlarini inson qalb tubida hamisha saqlamog'i lozimdir.

"Kuch qudratimizga shak shubhangiz bo'lsa, biz qurgan binolarga boqing."

ASOSIY QISM

Sohibqironning davlat ishlarini idora etishdagi dono o'g'itlari ham teran ma'nolar kasb etadi:

"Barcha ishlarimning to'qqiz ulushini kengash, tadbir va mashvarat, qolgan bir ulushini esa qilich bilan bajo keltirdim." Deydi. Hamda Temurning har bir g'alabaga erishishida ham uning avvalo aql bilan ish tutishi muvaffaqiyatlar keltiradi. Milliy ruhni shakllantirish va yuksaltirishda milliy histuyg'u zarur o'rin tutadi. Bunda milliy tuyg'u tabiiy tuyg'ulardan bo'lib, ayni paytda milliy ruhiy hayotning juda ham nozik elementlaridir. Milliy tuyg'ular asosiy milliy iftoxor, milliy xarakterning, demakki, milliy psixologiyaning belgilaridan biri, ajralmas qismidir. Amir Temur o'zini xo'jayiniga bag'ishlagan, unga sadoqat bilan xizmat qilgan askarning boyligi, davlati, rohati kundan-kunga ortib borishiga ishongan. Fikrini davom ettirib, shunday yozadi: "Agar navkar ish vaqtida o'z vazifasi va burchini unutib, ishdan qaytsa, undan yuz o'girish kerak". Ish vaqtida bahona izlab, urush-janjal paytida qochib ketishga ruxsat so'rab, bugungi ishni ertaga qoldiradigan bunday ishchilarning nomini tilga olish o'rinli emas. Amir Temurning harbiy jasoratini tahlil qilish asosida shuni aytishimiz mumkinki, u tuzgan qudratli va intizomli qo'shin o'sha davrda dunyodagi eng ilg'or qo'shin bo'lib, keyinchalik u buyuk sarkardalar, harbiy mutaxassislar, tarixchilar tomonidan e'tirof etilgan va bu qo'shinning o'zi ham shunday bo'lgan. bir necha asrlar davomida namuna bo'lib xizmat qilmoqda. Uning armiya haqidagi ta'limoti hozir ham o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q, uni davlat boshqaruvi va harbiy ta'lim muassasalarida chuqur o'rganish va amaliyotda qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Ulug' bobokalonimiz Temurning "Kuch-adolatda" degan gaplari bugun O'zbekistonda yangi davlat qurilishiga asos qilib olindi. Huquqiy demokratik, adolatli davlatni barpo etish, insonparvar fuqarolik jamiyatini shakllantirish tamoyillari avvalo Amir Temur mamlakatdorlik maktabining ilg'or jahoniy tajribalar bilan uyg'unlashgan mahsulidir. Sohibqironning "Davlatu saltanat uch narsa bilan: mulk(davlat hududi), xazina va lashkar bilan tikdir" degan fikrining davomini prezident davlat suverenteti, uning xududiy yaxlitligi, milliy xavfsizlik, xazinaning baquvvatligi, qurolli kuchlar jangovar holatiga alohida e'tibor berayotganligidan anglash ham qiyin emas.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki Amir Temur qo'shini harbiy qism va bo'linmalar o'zaro kiyim kechagi, ko'targan bayrog'i orqali ham ajralib turgan. Bunday farqlanish jang chog'i qo'shinni operativ boshqarish imkoniyatini bera olishi bilan birga qo'shinning ruhiy tetikligiga ham ajralib turish instinkti alohida ta'sir o'tkazgan. Ta'kidlash joizki, milliy o'zlikni anglash millatning ijtimoiy makon va ijtimoiy vaqt birliklari o'rinli bo'lgan va pirovard natijada ongsizlik holatidagi tafakkurining o'zgarishiga ta'sir ko'rsatadigan millat ruhiyatini saqlab qolishning muhim omili hisoblanadi. Bu yoshlarning milliy ma'naviyatini yuksaltirish, ularning irodasi va vatanparvarlik ruhini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Amir Temurning jangovarligi xususida birqancha olimlar yozibqoldirishgan, shulardan biri F. Shlosser o'zining "Jahon tarixi" asarida

"Baxtiyor jangchi, jahongir, uzoq sharqda qononshunos bo'lish bilan birga o'zida, Osiyoda kam uchraydigan taktik va strategik bilimlarni ifodaladi" deb yozadi.

Amir Temurning harbiy jasoratini tahlil qilish asosida, biz u tashkil qilgan qudratli va intizomli qo'shin jahonning o'sha vaqtdagi eng ilg'or qo'shini sifatida keyinchalik buyuk sarkardalar, harbiy mutaxassislar, tarixchi olimlar tomonidan e'tirof etilganligi va bir necha asrlardan buyon andoza vazifasini bajarayotganligiga amin bo'lamiz. Uning sipoh haqidagi ta'limoti hozir ham o'z qimmatini yo'qotgani yo'q va uni davlat boshqaruvi hamda harbiy ta'lim muassasalarida chuqur o'rganish, amaliyotda foydalanish maqsadga muvofiqdir.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, milliy o'zlikni anglash har bir xalq hayotida g'oyat muhim o'rin tutadi, chunki u o'z o'tmishini chuqur anglash asosida bugungi kunni to'g'ri va har tomonlama idrok etishga erishadi. ayni paytda o'z kelajagini aniq belgilab, taraqqiyot yo'liga o'tishi mumkin. Yoshlarning milliy ma'naviyatini yuksaltirishda fuqarolik, vatan uchun o'z hissasini qo'sha oluvchi shaxs bo'lishida muhimdir. Temuriylar davrida yurish yoki jangdan oldin lashkarni ko'rikdan o'tkazib, uning jangovar ruhi va holatini aniklash izchillikka aylangan. Qo'shinning jangovar holatini nazardan o'tkazish imtihon qilish usuli sifatida e'tirof etilgan ovgarta (ov uyushtirish)dan unumli foydalanilgan.

Temuriylar harbiy yurishlarga ko'proq ko'klam, yoz va kuz mavsumlarida o'tlanishni ma'qul bilganlar. Safar qoidasiga ko'ra, har bir sarkarda o'z darajasi va lavozimiga qarab qism va bo'linmalari bilan yasol - jangovar tartibda harakat qilgan. Yasolni buzgan shaxs qattiq jazolangan. Qo'shin janggohga tushganda lashkargoh atrofi aravalar bilan to'silgan, xandaqdar bilan ihota qilingan, soqchi bo'linmalar tomonidan qo'riqlab turilgan. Bu kabi

ko'plab Temuriylar davridagi yoshlarga o'rnak bo'la olguvchi harakatlar yurtni idora etishda juda ham muhim hisoblanadi. Davlat taraqqiyoti, islohotlarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan xalqning huquqiy ongi va huquqiy madaniyati darajasiga bog'liq. Bu borada Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Biz jamiyatimizda shunday madaniyatni shakllantirishimiz kerakki, Konstitutsiya va qonunlarga rioya qilish, o'zgalarning huquq va erkinliklari, sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilish kundalik qoida va odatga aylansin".

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Konstitutsiya – erkin va farovon hayotimiz, mamlakatimizni yanada taraqqiy ettirishning mustahkam poydevoridir // Xalq so'zi. 247 (6741)-soni. – 2017. 7 dekabr.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston Strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
3. A.Shoxakimov. Amir Temurning sarkardalik mahoratini harbiy xizmatchilar jangovar ruhini oshirishdagi ahamiyati. "Ekonomika i sotsium" №11(114) 2023. www.iupr.ru
4. "Ma'naviyat yulduzlari"- davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent 150-160-betlar.
5. Yunus Ulug'ning "Amir Temur" kitobi Toshkent nashriyoti 2015
6. "Buyuk siymolar, allomalar" Abdulla Qodiriy nomidagi xalq me'rosi nashriyoti. Toshkent 1996 10-15-betlar